

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se
primesc. — Manuscrise nu se
retrimit.

INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukes, Heinrich
Schöckel, Rudolf Mosse, A. Oppel;
Nachtfolger: Anton Oppel; J.
Duménil, în Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein Bernat; în
București: Agence havas, Suc-
cursale de Roumanie; în Ham-
burg: Karoly & Liebmann.

Prețurile inserțiilor: o serie
garmond pe o colonă 6 or. și
30 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarif și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
serie 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVII.

„Gazeta” iese în ziua care dă.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectori.

Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiunea piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu asigurare în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. s.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 269.

Brașov, Vineri, 9 (21) Decembrie

1894.

Demisiunea ministeriului Wekerle.

Brașov, 8 Decembrie v.

„Ulciorul merge la fântână până ce se sparge”. Dicala acesta se potrivește pentru călătoriile lui Wekerle la Viena.

A bătut destul d-lu Wekerle drumul dela Pesta la Viena și înderăt. Până mai eră alaltăeri el se credea neînvingibil. De când cu sancționarea întârziată a celor trei proiecte de lege bisericesci însă i-s'a frânt deodată ca prin minune înflința și încrederea, ce-o avea la curte. În momentul, când părea că a ajuns la culmea puterii sale, prin realizarea în partea cea mai însemnată a programului său bisericesc, ministru-președinte ungurescu trebuie să espereze, că și gloria lui de „mare reformator” este trecătoare.

Ađi, pe când Wekerle se află din nou între murii vechii reședințe împărătesci, însăși credinciosul său organ se vede duros constrins a esclama, că acesta călătoria a sa la Viena va fi ultima, ce-o face ca ministru-președinte.

Încă odată s'a mai încercat d-lu Wekerle de a se afișa față cu coróna, ca cel mai popular om în Țera ungurescă, puind în scenă demonstrațiunile cu depeșile omagiale și de recunoștință către monarhul, din incidentul sancționării proiectelor de lege bisericesci-politice. S'au espedat într'adevăr mai multe mii de depeșe la adresa monarhului, dér impresiunea ce au făcut'o la curte aceste demonstrațiuni numai bună nu a fost. Prea s'a vedit intențiunea de a castiga érași favorul corónai pentru un guvern, care s'a compromis așa de mult înaintea ei prin faptele sêvêrșite de astă veri încôce, când a adus pe monarh într'o dilemă din cele mai penibile.

De atunci și până ađi s'au petrecut lucruri sub egida cabinetului

Wekerle, cari înainte numai cu câțiva ani ară fi părut imposibile. Dintre toate păcatele guvernului actual însă cel mai mare este și rămâne înaintea curții alianța sa cu elementele radicale kossuthiste, cu ajutorul cărora a și reușit a storce votarea și sancționarea celor trei legi bisericesci-politice.

Atitudinea îngăduită a guvernului față cu agitațiunile lui Kossuth-fulu, purtarea lui echivocă în afacerea scandalului dela Dobrițin, marea iritațiune și nemulțămire, ce a produs'o politica sa în sinul catolicilor unguři și a celorlalte confesiuni, precum și în sinul naționalităților, au pus capacul.

„Ministrul Wekerle va aparține peste puțin istoriei”, scrie „Pester Lloyd”. Ce se va întâmpla însă cu politica distrugătoare, violentă și vindictivă, căreia i-a servit? Fi-va pusă și acesta la actele istoriei? Ori că se va continua sub o nouă firmă și cu ore-care modificare a tacticei?

Étă întrebările, ce trebuie să ne preocupe în ajunul demisiunii cabinetului Wekerle.

Nu o schimbare de persoane, ci numai o schimbare radicală a sistemului de guvernare însuși, pôte să îndrepteze situațiunea deplorabilă, în care a adus Țera acestu guvern mai nenorocit în apucăturile sale, decât toate cele anterioare.

De-o ast-fel de schimbare pare că suntem încă departe și totuși ea va trebui să se întemple mai curând ori mai târziu, decât este ca acestu stat s'ajungă vr'odată la o consolidare interioară.

Partida catolică ungurescă.

Conducătorii mișcării catolice în Ungaria s'au decis de a procedea la organizarea *partidei catolice unguresci*, ce a fost anunțată în Albaragală. Pentru scopul acesta ei au

conchiămat o conferență, în care s'a stabilit *programa partidului*. Étă punctele cele mai de căpeteniă ale acestui program:

„Partida catolică ungurescă” vré să continue lupta în contra politicei bisericesci a guvernului. Ea tinde la *revisuirea legii pentru căsătoria civilă*, și politicesce va stărui pentru susținerea fidelității dinastice, a sancțiunei pragmatice și a legilor pactului dela 1867.

În privința națională programa stabilește următoarele:

„*Recunoșcem supremația constituțională a maghiarimei, ca stând în afară de orice discuțiune și ca ceva firesc*. Dér pe lângă acesta dorim a exercita față cu *naționalitățile* echitate și dreptate. Drepturile lor le cinstim și pretensiunile lor îndreptate dorim să fiă luate în considerațiã. Ori-ce procedere nelegală și violentă, vină ea din ori și ce parte, o desaprobăm hotărît. De aceea, pentru-că cine-va ține la limba sa maternă și promovă literatura și cultura ei, el nu este un patriot mai rău, ca Maghiarul”.

În privința *confesională* partida vré să fiă dreptă și echitabilă față cu toate religiunile din patriã.

Cu privire la raporturile *economice* declară programul, că voiesce să promoveze *mișcarea agrară*, pe câtă vreme acesta va sta pe basă creștină. Pentru industria și lucrători cere partida unirea puterilor lor, pe calea asociațiunei. Poporațiunei agricole se nu i-se ajute cu bănci, ci prin institute sociale și de stat, pentru ca nu cum-va posesiunea și muncitorul să fiă dați pe mâna capitalului.

În special cere partida catolică ungurescă o *reformă a administrației*, care să facă posibilă o reprezentare reală, un control real și stabilisarea unui serviciu public administrativ serios, consciu de sine și care să posedă simțul de datoriã.

Mai departe partida dorește, pe terenul sistemului de administrațiã publică și mai ales pe terenul vieții economice, o *reprezentare de interes*. Pune mare greutate pe *activitatea reuniunilor*, cari nu pot fi înlocuite prin organe plătite și oficiale.

Apoi dîce: „Suntem de părere, că constituțiã și reprezentanța asigurată printr'insa trebuie să fiă întemeiate în dreptate și în adevăr. De aceea recunoșcem îndreptățirea acelor nișuințe, cari vor să tragă în cercul reprezentanței toate interesele, demne de luat în considerare, printr'o împărțire mai proporțională și mai dreptă și printr'o corespunzătoare *lărgire a dreptului electoral*. Recunoșcem, că *abusurile electorale și corupțiunile*, ce ruineză moralitatea, trebuie să fiă neapărat delăturate printr'o regulare mai corectă a procedurii și prin mănauarea mai dreptă a controlului. Scim însă și aceea, că dreptul electoral este una din fundamentele puterii constituționale; scim, că acestu drept trebuie să servescă pentru susținerea statului, că în aședămintele omenesci nu pôte fi o perfecțiune absolută, și că aceste trebuie să fiă formate conform cerinței situațiunei. Partida catolică ungurescă nu va retrage sprijinul ei acelor guverne, cari sunt drepte și echitabile față cu noi, și mai puțin însă îl va retrage nișuințelor politice ale altor partide, decât sunt îndreptățite și oportune. Partida ungurescă catolică însă nu va retrage voturile ei nici acelor, cari simpatisează cu noi ori de câte ori o va cere oportunitatea, și va conlucra la alegerea acelor, cari ne stau mai aproape”.

Acesta este în liniamente generale programul „partidei catolice unguresci”. Pe noi ne interesază mai de aproape acelu punct dîtr'ensul, care privesce *naționalitățile*. Cu privire la acestu punct face „*Politik*” din Praga următoarele remarcabile observări:

„Dacă partida catolică ungurescă, primumesc în programa ei supremația maghiară, ca fiind în afară de ori-și-ce discuțiune, atunci ea se pune pe același punct de plecare, ca toate partidele liberale din Ungaria. Problema ei ar fi trebuit să fiă de a declara, ca punct din cele mai esențiale a nișuințelor sale, *dreptul egal*, ér nu supremația unei limbi și naționalități. Pasagele următoare despre echitatea și dreptatea față cu naționalitățile, au de-o-candată o

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Impresiuni de călătoria.*)

Eisenstadt, 30 August 1894.

I

Iubite bădicule Nicolae! În 8 August a. c. am parăsit Lugoșul spre a face călătoria prin Bohemia, și în 28 am sosit érași aici în garnisóna mea, aducend cu mine impresiuni și suveniruri foarte plăcute, referitoare la întregul timp de concediu, se înțelege.

Plecând din Lugoș cu acceleratul sêra, am sosit — via Budapesta-Brün, după

*) D-lu Nicolae Cosgaria, căpitan c. r. pensionat în Făgăraș, ni-a pus la dispozițiune interesantele epistole ce le publicăm sub acestu titlu și cari s'au adresat d-sale din partea d-lui Corneliu Cosgaria, locotenent în regimentul de liniã nro 64, actualmente profesor de limba francesă la școla reală militară din Eisenstadt, în Ungaria.

— Red.

o călătoria puțin întreruptă de 36 ore — la Praga. Acestu oraș impune atât prin admirabilă-i pozițiã pe ambele maluri ale rului Moldava, cât și — fiind cel mai vechiu oraș al monarhiei — prin edificile monumentale istorice renumite.

Între acestea ar fi de amintit Hradschinul cu grandiosul Burg împărătescu și renumita catedrală „St. Veit”, în care sunt păstrate osémintele regilor Bohemiei, ale arhiepiscopilor și ale unor familii de magnați, și, în fine, renumitul sarcofag de argint, care conține osémintele sfântului Johann Nepomuk. Edificarea acestei biserici grandioase s'a început la anul 1344, ér acum se continuă, încât peste 2—3 ani va fi încă-odată așa de mare.

În legătură cu acestă catedrală este așa numita „Wenzelskapelle”, numită după regele bohem sfântul Wenzel, care înainte de intrarea sa în această biserică a fost asasinat de către fratele său. Acela este înmormântat în o criptă sub altarul acestei capele, ale cărei ziduri sunt acoperite cu pietri scumpe. În Hradschin se află și biserică Loretto cu tesaurii corónai boheme, palatul tos-

oanescu alu principelui Schwarzenberg, alu cardinalului și altor mulți magnați. O mulțime de grădini publice și parcuri în toate părțile orașului servesc spre înfrumusețarea acestuia; mai multe insule pe Moldava sunt prefăcute în locuri de plăcere și sunt foarte cercetate de public, care vine acolo la concerte musicale etc.

Dintre cele 8 poduri, cari împreună malurile acestui riu, este Karlsbrücke cel mai vechiu și artificios, constă din 16 arcuri de piatră, ai căror stilpi sunt împodobiti cu 30 statue și grupe de sfinți, între cari statua s-tului Nepomuk.

Interesante sunt resturile fortificațiunilor de odinioară, museele și teatrele frumoase, în cari și eu am participat la producțiuni; locurile de excursiuni din giur, între cari cel mai frumos la mănăstirea „pe Lorenzberg”, unde este un turn la Eiffel, din vârful căruia are visitorul un aspect de totu frumos.

După 5 zile am plecat din Praga la Aussig, Teplitz-Schöna, Giesshübel, unde am beut apă la fântănilor renumite lui Mattoni, și am sosit la Karlsbad, după

ce am stat încă câte-o dî două în numitele locuri secundare de cură.

Carlsbadul a făcut o impresiune colosală asupra mea, care prima-dată am avut ocaziunea de a visita o astfel de baie renumită. Te uimesce acelu public, care cu miile se adună în dori de dî spre a bea *sănătatea* din renumitele fântăni cu apă minerală, dintre cari „Sprudel” produce apa cea mai fierbinte, 80°, și conține elemente minerale în măsură așa de mare, încât un obiect înmuiat în această apă numai decât se acopere cu o cojă petri-ficătoare.

Etablismente grandioase, grădini, locuri de plăcere, păduri de brad cu alee minunată arangiate și conservate, stau la dispozițiã publicului. Două muzici minunate concertază de trei ori pe dî la diferite locuri; sunt teatre și totu confortul pentru publicul cel mai ales. Între mai mulți cunoscuți, cari am întâlnit aici, a fost și d-lu pretor Belle din Șercaia, cu care am convenit de vre-o 2—3 ori.

Dela Karlsbad am mers la Eger și Franzensbad. Primul este unul dintre cele mai vechi orașe bohemiene; este de

valore academică. Aceeași normă se cuprinde multă mai pregnant în legea de naționalitate ungherească, de aceea însă nu va voi nimeni să afirme, că printr'asta le-ar fi ajutat într'adevăr Nemaghiarilor în Ungaria. Aci va fi dér de lipsă, de a aștepta mai întâi *fapte concrete*, și de a nu ne mulțumi numai cu promisiuni vage.

Dela procesul „Zastavei“.

Étă în reasumată discursurile de acușare și apărare în procesul „Zastavei“, ce s'a pertractat, cum scim, Lună înaintea curții cu jurați din Seghedin:

Procurorul spune acusa meritorică: Ómenii réi facú procesele (adecă procurorii). În România s'a înființat Liga pentru eliberarea poporului român apăsătu. Dér scopul ascuns e spargerea unității imperiului maghiar și aneșarea Transilvaniei la România. Durere, sunt între compatrioții noștri cetățeni infidel, trădători de patriă, cari consimțu cu această tendință și nu se sfiesc a abusa de libertățile constituțiunii noastre și a conlucra pentru realizarea acestui scop.

Écă mijlocele: Replica, Memorandul, aceste năzdrăvăni mincinoșe.

Prin Replica se declară națiunea maghiară de o lăpădătură huno-mongolică, tirană, barbară, care voește să estirpeze toate naționalitățile. Tótă Europa a fost alarmată cu acestu monstru de neeredință și perfidiă, dér sentența legală dela Clușiu a ștersu căța, care s'au cutezată trădătorii de patriă a o lăți în modu condamnabil. Nu s'au mulțumit România cu acesta, ci pe cale piezișă, cu Memorandul faimos, au voit să seducă și pe Majestatea Sa. Dér sentența dela Clușiu, care vi-s'a cetit, a luminat pe Maj. Sa și a făcutu Europa să trecă la ordinea dillei.

Nu voeșu să mé demit în combaterea Repliei și a Memorandului, căci sunt convins, că ori și care patriot cinstit în acesta țără scie, că e numai o adunătură de minciuni tendențioșe. Una însă trebuie să vi-o reimprospetez, anume, că puterea obligătoare a legii, referitoare la uniunea Transilvaniei cu Ungaria, adecă articolul de lege I din 1848 și articolul de lege 43 din 1868, garanța unității statului ungar, sunt atacate în modul cel mai nepatriotic.

Făț de aceste tendințe puterea statului a fost silită a interveni. Estu modu s'au făurit procesele Repliei și Memorandului. În acestu procesu alu „Zastavei“ ne interesază numai procesul Memorandului. Autorii sunt osândiți și suferu pedepse binemeritate. Sub durata procesului Memorandului, s'a publicat în „Zastava“ articolul incriminat: „Golgota“. Autorul adevărat, căruia îi place să pescușcă în tulpă, se ascunde în modul cel mai lașu

și împinge pe acusatul Milan Popovici, ca elu să răspundă pentru acestu articol agitator în contra statului. Și apoi poporul sərbu, cum e cinstit și cavaleresc, după astfel de ómeu lași să pornescă? Nici când!

Nu-mi rămâne însă față de dispozițiunea legii altoeva, decât să susțin acusa în contra lui Milan Popovici și să vé rogú să-lu declară de vinovat, căci a abusat de privilegiile generose ale legii noastre de presă, și să vadă lumea, că nu este țără mai liberală în tótă Europa, ca Ungaria, unde poporul nu urmază celor ce véru să-lu neburnescă numai.

Stefanovici: Nu mé simtú chiămatú a apéra România, nici Liga, despre a cărei organizațiune și tendență n'am nici o cunoscință. Dér constatú, că nici una, nici alta aici nu-i reprezentată. Fapte positive D-lu procurorú nu înșiră, ci aruncă cu aserțiuni grave fără să încere măcar a-le dovedi. Acestu sistem de acusare e fórte ușor, dér nu e leal, ci simplu o agitațiune oficiosă, pentru care nu credú, că-și va puté da sémă D-lu procurorú, și mai puțin va puté să răspundă superiorității sale. Acesta-mi este prima observare.

A doua e cutezanța, cu care D-lu procurorú timbréză pe osândiții din procesul Repliei și alu Memorandului de trădători de patriă, până când bine scie, că sentința la care cu atâtă plăcere s'a provocatú îi declară de vinovatú numai pentru unu delictu. Scie D-lu procurorú, că pentru trădare de patriă este paragrafú în codul penal; de ce nu are curagiul să ridice acusa pentru acea crimă, ce cu multú mai demnú i-ar fi, decât în lipsă de basă pentru o asemenea acusa, să olatine garanțiile legii pe cari ar trebui să stea? Respingú deci cu tótă indignațiunea acestá insinuare a D-lui procurorú.

„Replica“ e o carte grósă, cu aserțiuni insoțite fiă-care cu cele mai plausibile doveđi, și eu susțin, că până astăzi nime încă nu s'a aflatú, nici chiar o aserțiune cuprinsă în Replica, se o înfrangă, séu dovedile produse se le combată; ér cu espectorări, fiă acelea chiar din scaunele oficiose, astăzi nu se mai potú șterge fapte adevărate.

„Memorandul“ nu s'a dus pe căi piezișe la Maj. Sa la Viena, pe unde mergú și ministrii, și singurú faptul, că s'au dus la Maj. Sa, ar fi destulá indigita-re pentru D-lu procurorú, ca să nu refecteze.

Sentențele aduse în procesul Repliei și alu Memorandului sunt definitive, executabile, dér nimicú mai mult. Drepte nu au fost și nu vorú fi nici când.

Cândú s'a publicatú articolul incriminat, pentru care susține D-lu procurorú acusa, singurú recunosce, că procesul Memorandului era sub pertractare. Per analogiam mé provoatú la procesul nu de mult

pertractatú în Budapesta alu jurnalului „Olvasd“. În acelú procesu încă a fost sub pertractare acusa procurorului pentru înaltă tradare, și nu credú să se afle, și în faptă nici nu s'a aflatú, nici unu procurorú, care în stadiul pertractării se fi ridicatú o asemenea acusa, ca aceea în contra „Zastavei“.

Memorandul e în „Zastava“ reproduș în estrasú. Tóte foile din țără au făcutú acesta. Cum de vine numai singurá „Zastava“ acusatá pentru acestá reproducere? Suntú servicii, cari trebuie să le facemú. Articolul incriminatú nu cuprinde absolutú nimicú în contra națiunii maghiare; tóte se referescú la guvernú și la sistema de guvernare. De ce se confundă în adiasu națiunea maghiară cu autoritățile publice? Acestá amestecătură de cărți, întrebunțată neintreruptú și în modú sistematicu, aduce de sigurú în mare contrarietate națiunea maghiară cu celelalte naționalități; asta e, și acesta va fi tot-déuna rezultatul acestei procederi.

Invinuirea, ce se face redacțiunii „Zastavei“, că se ascunde în modú lașu după strohmänner, e ilealá față de unu organ, care nu e de față. De bună sémă față de persecuțiunile atât de nemotivate, pe câtú de violente, póte că și organele de publicitate persecutate ar voi, ca materialul mai bunú să și-lu reserve pentru alte acțiuni. Istoria țării ne arată exemple, când regele după lupta perdată, încungiuratú de dușman, ca să scape își aruncă mantaua și insigniile regale în spatele unui voinicú resolutú, care se jertfescé, pentru ca regele să rămână țării și mai departe. Afă D-lu procurorú în acestá faptá lașitate? De sigurú nu. De asemenea nici afirmativa ascundere a adevăratului autorú în procesul presentú, nime nu o póte stigmatisa de lașitate.

După acestea arată detaiatú netemei-nicia acusei și cere achitarea clientului séu.

Procurorul: Apăratorul a vorbitú, ca și reprezentantul naționalităților, fără ea să aibă mandatú dela acelea. Apoi se miră în drepta și în stânga, și invocă din nou sentențele dela Clușiu și se declară, că e sigurú de verdictul juraților.

Stefanovici: Ori și care membru alu unei naționalități are dreptú să-și spună vederile sale, și prin însu-și faptul, că face parte din acea naționalitate, are dreptú să vorbescă în numele naționalității sale și ađi când scopul comunú: eluptarea egalei îndreptări, légă tóte naționalitățile nemaghiare la-olaltă, deodată cu persecuțiunile îndreptate de către sistema actuală cu imbelșugare deopotrivă în contra tuturorú naționalităților, naționalitățile între sine și fiirú acelora la olaltă suntú de acordú, ca o și care să și ridice vocea pentru tóte naționalitățile. Acesta mi-e mandatul, și D-lu procurorú e mai puținú îndreptățitú a-lu contesta.

D-lu procurorú nu are motive scóse din articolul incriminatú pentru susținerea acusei sale, ci neintreruptú se provocă la sentințele aduse în Clușiu. Ca să-lu diluzionezú de ideia că mie, séu naționalităților impune cu acele sentințe, écă îi reproducú în traducere autentică legalisată articolul jurnalului „Narodnie Noviny“ din 2 Octomvre 1894, în care espunându-se fidelú pertractarea și făcându-se aprețierea dovedilor, se face conclusiune: Că acele sentințe suntú *ucideri politice ale justiției* (politische justitzmorde). De aici se vede, că nu eu singurú și aderenții mei, ci multú au asemenea părere despre nedreptatea acelorú sentințe.

Nemulțumirea naționalităților nu e o ficțiune, ci o tristă realitate. Adevărații bărbați de statú au recunoscutú, și timpurile grele dela 1848 încă ni-au doveditú, că fără împăcarea justelorú pretensiuni ale naționalităților nici că póte fi vorba de o consolidare și prosperare a acestei țări. Aduceți-vé aminte, D-lorú jurați, că la anul 1849 tocmai aici în Seghedin s'a făcutú celú dintai pasú pentru împăcarea naționalităților; aici s'a adusú prima lege de naționalitate, deși fórte grea de mână, pentru drepturile naționalităților.

La anul 1868 s'a adusú artic. de lege 44, ceva mai îndestulitorú, dér departe de adevărata egală îndreptărire. Nici această lege nu s'a ținutú. Ba a devenitú dogmă de statú, dér nici nu-i esecutabilă. Când naționalitățile reclamă egală îndreptărire și li-se închide ușa dinaintea nasului și li-se deschidú temnițele, ca să astupe glasul luptătorilor, nu mai póte fi vorba de mulțămirea naționalităților. Din contrá, precum nemulțămirea a fostú la anul 1849 cauza tristelorú atacurú reciproce, astăzi, ferescă D-șeu, să nu se repețescă acelú timpú criticú, *căci atacurile vorú fi de sigurú cu multú mai potențate!* Noi nu dorimú acesta. Arătați și D-vóstré, că nu o doriți.

Precum ne raportéză istoria: după aducerea legii de naționalitate în dieta dela Seghedin, deputații emoționați s'au strinsú unul pe altul în brațe și între lacrimi de bucuriă au juratú, că sincera ținută le va fi tot-déuna a realiza adevărata egală îndreptărire în Ungaria. Luați esemplu din acelú faptú; ascultați de cuvintele ministrului Szemere, ce le-a dísu cu acea ocaziune: *Țără noastră va peri, decât nu vomú îndestuli dreptele pretensiuni ale naționalităților.* Precum în Seghedin la anul 1849 s'a făcutú primulú pasú pentru îndestulirea naționalităților, faceți și D-vóstré acum primulú pasú pentru curmarea nedreptelorú persecuțiuni, și achitați pe acusatú.

Sanționarea și episcopatul catolic.

Pe ziua de ieri, 19 Decemvre, a fostú convocată la Budapesta conferența episcopilor catolici. Foile unghereșe din Budapesta, ce le primimú astăzi, spunú, că la această conferență și-au anunțatú participarea aprópe toți episcopii romano și greco-catolici.

Pentru conferența acesta primatele n'a stabilitú o deosebită ordine de dî, ci simplamente va raporta despre sanționare și apoi va provoca pe membrii episcopatului să-și facă propunerile. O astfel de propunere va face episcopul Steiner din Alba-regalá, care va indica modalitățile pentru o strinsă unire între catolicii din tóte diecesele, ér în protopopiate să se organizeze comitete din bărbați bisericesci și laici, din cari să se constituescă comitetul centralú esecutivú.

Primatele Vaszáry ține în această conferință o lungă vorbire asupra actualiei situațiunii politice, în care va accentua, că corulú episcopescú și de aici înainte, după sanționare, va păstra lealitate neschimbată monarhului.

Organul oficialú alu Vaticanului „*Osservatore Romano*“ scrie sub titlulú „*Ultimulú cuvântú*“ următoarele:

„Asupra nenorocitelorú legi wekerliane s'a pronunțatú ultimulú cuvântú. Regele a datú sanționarea la astfel de legi. Catolicii încă au spusú, că din silă se spunú legilorú. Desvoltarea lucrului încă nu și-a spusú ultimulú cuvântú, dér și-lu va spune în viitorú.... Cu câtú întârzie mai multú acestú cuvântú, cu atâtú mai seriosú, *mai amenințatorú și mai neinduratú va fi elú.* Față cu legile lui Dumneșeu stau legile contra bisericeii, și asupra acestui faptú urmările s'au arătatú deja în altá țără în jumătatea a doua a vécului XIX, și se arată și acum. Scimú déră, că ce e și ce însemnă, că regatulú maghiarú și regele lui vorú ađi și ei *ultimulú cuvântú.* Dea Dumneșeu, ca acesta să nu fiă asemenea aceluia, care s'a spusú în alte țări, altorú regi“.

Wekerle la Viena.

Cu privire la călătoria ministrului Wekerle la Viena „*Neue Freie Presse*“ scrie următoarele:

Ministrulú președinte Wekerle călătorește la Viena, ca să raporteze regeliu despre evenimentele din urmă. Că ce însemnă această formulă ominosă, putemú sci din experiență. Dela ultima audiență nu s'a întemplatú nici în țără, nici în parlamentú nimicú, despre ce Wekerle ar trebui să raporteze deosebitú, și într'ade-

védutú unu castelú împărătescú, ziditú de împératulú romanú Fridrich Barbarossa, eu o capelá frumósă în stilú romanú, și unu turnú înaltú negru, ziditú din peatră de lavă (vulcanică), mai departe casa istorică, în care s'a omoritú Wallenstein la anul 1634, acuma folositá de museu cu colecțiunii din acele timpuri. Franzensbadul are băi pentru bóle de femei, și acestea dau contingentulú principalú acolo; mai cu sémă suntú multe de acelea, cari voeșu să capete familiă. Băile constau dintr'unu parcú imensú cu promenade, fântâni și vile; situația nu este frumósă, în jurú totú șesú.

De totú frumosú și dragălașú este Marienbadul, situatú în mijloculú unei păduri frumóșe de brađi. Constá din o mulțime de vile grandioșe, încunjurate de grădini artificiale. Nu am védutú în viétă rose mai frumóșe și mai numéroșe ca în Marienbad. Băile, salonulú de curá, promenădile, teatrulú, locurile de excursiune etc. suntú și aici totú ca în Karlsbad.

Numérulú strănilorú este și aici aprópe ca în Karlsbad (20—30.000), dér este publicú mai alesú, mai distinsú, ca acolo,

de aceea și viéta mai scumpă. M'a frapatú, că nu am védutú ómeni morboși, ci din contrá unii erau prea corpolenți, ceea ce provine de acolo, că Marienbad-ulú mai multú servește pentru slăbirea corpului.

Este interesantú de-a observa la concerte, promenade și alte conveniri publicú; tóte naționalitățile din tóte părțile lumii le gășescú aici, și mulțime de limbi ađi vorbindu-se. Românii din România și aici, ca și în Karlsbad, erau în mare numărú reprezentați.

Ei, — și după acestá călătoria de totú plăcutá, care multú a contribuitú la lărgirea sferei mele de cunoscințe, mé védú éráși prinsú în jugú pentru 10 luni.

Serie curéndú, cum petreceți timpulú și voi în Făgărașú.

Rugându-te a comunica cordialele mele salutări mătușei, Valeriei, lui Ionú și ocașionalmente celorlalte rude, am rămasú îmbrățășindu-te

alú tšu vérú
Corneliú.

...abia mai restă ceva, decât să a crede, că Wekerle nu merge la curte, ca să răzbeze, ci mai mult, ca acolo să primescă declarațiune, un cuvânt deschis pentru a soi: că *ore cabinetul mai are încrederea domnitorului.*

La totu casul se poate aștepta, că audiența lui Wekerle la curte va influența decisiv asupra sorții ministerului. E o cesa pendentă, decât consecuențele voru numai decăt, căci acesta atărnă dela monarchu. In cercurile, carl au mai puțină voință față de guvern, se doresce a alesu, ca guvernul să nu-și dea disia înainte de ce parlamentul ar fi votat bugetul. Acesta însămnă, că se ocupă mai cu timpul și modulă căderii guvernului; mai e vorba, ca urmașului său i-se creeze o situația regulată deja, care da timp și teren pentru pregătirea sistemului. Prin acesta este indicată destulă posibilitatea situației.

SCIRILE ȚILEI.

— 7 (19) Decemvre.

In onorea D-nei Sihleanu, inițiatorea bolei, ce se arangiază în Bucuresc în vultu condamnărilor noștri politici, — cum am anunțat în numărul de ieri, a dat aseră o cină comună în sala salii „Europa“. Au participat la această veselă aproape toate domnele și domitele române din societatea alasă a Brailui, precum și un număr însemnat de tineri și fruntași români. Intrunirea în sală, deși improvisată, a fost foarte succesivă. Șirul toastelor l'a început venerabilul d-nu Axente Severu, care închină cuvântul pentru d-na Sihleanu; toastul însuflețit a fost viu aplaudat. A mai urmat apoi d-lu protopopu Voina, care cu color arată însemnatatea acestei frunții intruniri. Din partea domnelor din vultu, iubitul oșpe a fost călduros prezentat de către d-mna Elena Mureșianu, a mulțumit Țsurilor de peste țară pentru sprijinul, ce-lu dau causei naționale. A mai urmat toastul Gregoriu Maiorū în onorea celor ce și se jertfesc pentru cauza române, precum și alte toast frumose și inalte, carl aproape toate au culminat întru oare elogiul fetei române, în special Țsurilor noastre de peste Carpați, reatate la această mesă prin amabila d-nă Mihailu. In decursul cinei, musica a diferite cântece naționale, er la se încinse o „horă“ veselă și cântu era sala de mare. Pe se a durat până noptea târziu. D-na Mihailu, care astăzi s'a reintorsu la Bucuresc, credem că se va fi depărtat mult din mijlocul nostru, mai ales fiind că din române din Brașov, a dat un cuvânt surprinător. S'au adunat în vultu 5000 de obiecte, a călărie pte să se evalueze la suma estimativă de 30—40,000 de franci. La se d-na Sihleanu a fost petrecută la se un frumos număr de domne și Țsore, er la despărțire i s'a prezentat partea tinerimei române din Brașov un frumos buchet de flori.

—o—

Pentru un toast. Curia din Budapesta hotărâtă țilele acestea într'unu proclamat învătătorului Ioanū Albu, care a condamnă la doi ani și jumătate de închisoare de către tribunalul din Mureșului. „Budapesti Hirap“ a dat, că învătătorul Albu din Valea Bradului ar fi chemat pe mai mulți săteni din Valea Bradului să lucre cu țigăria și focu pentru ruperea Armăniei. Așa a alăturarea lui la România. Așa această tribunalul din Tergului a judecat pe învătătorul Albu la doi ani și jumătate temniță ordinară. Contra aspre sentințe Albu a recurat la se der această i-a respinsu recursul, a bietul învătătoru român trebuie

să gema în temnițele unguresc. Credem, că și aici e vorba de vre-o denunțare tendențioasă a contrariilor noștri.

—o—

Maghiarismul în pericol! Diarulul „Hazánk“ i-se scrie din Giula, că în ședința congregațiunii comitatului Bichis, deputatul dietal Haviar Daniel a interpelat pe inspectorul de școle, că până când mai are încă de gând să sufere inscripția „Școala română“ pe frontalul unei școle aici în capitala comitatului? Vine apoi membrul în congregația Zsilinszky și mai spune și el, că în școala această propunerea limbii maghiare e miserabilă; der și Ladica mai adauge, că în școala aceea se propagă tendențe în „contra națiunii“, și că elu cu urechile lui a auțit, cum unu incarnat Românu a oprit în stradă pe copiii dela numita școală și i-a făcut atenți să nu salute în barbara limbă maghiară! Spiritele deveniseră foarte aprinse; însuși inspectorul de școle, Bánhegyi István, numai cu mare greutate le putu încât-va potoli: „Nu e pericol, — țise el, — copiii valachi și pe uliță învață unguresc“.

—o—

Bombe în Uioara. Din Clușiu i-se scrie lui „Magyar Hirap“, că în minele dela Mureș-Uioara s'au aflat bombe de dinamită. Unu muncitor cu numele Kovács a fost surprins cetind o scrisore, tocmai pe când nisce esecutori i-au intrat în casă, să-lu esecueze pentru contribuția. In-trebatu fiind, că ce cetesce, Kovács răspunse: M'am uitat, cum trebuie folosită minunea această, arătându trei bombe.

—o—

Episcopatu sêrbescu în Budapesta. Fôia sêrbescă „Srpski Zion“ aduce șcirea, că episcopatul sêrbescu din St. Andreiu își va strămuta residența în Budapesta. Șcirea, că patriarchul din Carlovăț se va muta în capitala unguresc, nu-i adeverat.

Meetingu în favorea Armenilor. Din Londra se telegrafiază, că în afacerea atrocităților comise față de Armeni s'a ținut în capitala Engliterei unu meetingu. A făcutu mare surprindere o scrisore a bêtărului bărbat de stat Gladstone, care s'a oetit în adunare, și în care spune, că atrocitățile comise față de Armeni au provocat atențiunea și compătimirea întregii lumi culte. Pe Englitera o interesază de aproape această afacere. Gladstone nu vré să pronunțe o sentință asupra guvernului otomanu, înainte de ce acesta va fi anchetatu afacerea. Speră, că în interesul vaței și a onorei sale, guvernul otomanu va face totu posibilul, ca să se constate starea adeverată a lucrurilor. După cetirea scrisorii lui Gladstone, președintele meetingului Stevensor a datu expresia părerii, că ancheta nu va avé rezultatul dorit; propune deră, ca meetingul să ia poziția hotărâtă în interesul apărării Armenilor.

„Dobro dosli!“

Cu aceste cuvinte salută unele foi unguresc din Budapesta pe oșpeții sêrbi din Belgrad, despre carl scim, că s'au hotărât de-a face o excursiune în capitala unguresc.

Excursionistii sunt membri teatrului național și ai primei reuniuni naționale de cântări din Belgrad, care stă sub protectoratul regelui. Membrii ei, carl trecu peste o sută, facu parte, după cum se țice, din cea mai alasă societate din capitala Serbiei.

Lucru firesc, că într'unu timp, când Ungurii și-au atrasu așa țicându odiul Europei întregi prin politica lor exclusivistă de rasă, visita această a excursionistilor sêrbi este foarte surprințătoare pentru Maghiari, carl cu țile înainte au luat tôte măsurile posibile, pentru de-a le face oșpeților sêrbi o primire demonstrativă. Clubul scriitorilor și țiaristilor maghiari din Budapesta, împreună cu multe reuniuni au ținut conferențe în cauza această, în carl au stabilit și programul primirii.

Oșpeții sêrbi fuseseră așteptați pe er,

19 Decemvre n. c. In sensul programului, la gară aveau să fiă primiți în modu sêrbătoresc; pentru Vineri s'a proiectat unu banchetu în reduta orășenescă, lojele teatrului național și ale operei s'au pus la dispoziția oșpeților.

Oșpeții sêrbi voru da două concerte, alu căroru venit e destinat pentru scopuri de bine-facere unguresc. Foile din Pesta spun, că pentru aceste concerte s'au vândut înainte tôte biletele. Ele salută excursiunea această prin articol de fond pe cătu de călduros, pe atatu de caracteristic. Așa de exemplu „Egyetértés“, într'unu articol intitulat „Infrățire maghiaro-sêrbă“, țice între altele: „In mijlocul înversunatelor lupte de naționalitate, carl în tôte Europa învrăjmășescu rasele și poporele și carl și în patria noastră au sguduitu pacea interioară: este în adeveru o aparițiune sublimă faptul, că națiunea sêrbă, — ai căreia frați aflători în patria noastră încă s'au lăsat să fiă răpiți de curentul turburător alu ideii de naționalitate — ne întinde mâna prietinesc, își trimite la noi ceea ce are mai alesu, artiștii, scriitorii și tinerimea sa, pentru ca să demonstreze cu prietenia, alipire și sentimente adeverat frățesc față cu noi... Tutoru factorilor societății maghiare le va servi această, ca o strălucită ocaziune pentru ca față cu fiii și ficele unei națiuni, pe care comunitatea de rasă o lăgă încâtva cu naționalitățile dușmănoșe statului maghiar, să dovedesc perfectă nimicicia a agitațiunilor de naționalitate degenerate, nedrepte și neindreptățite. E cu neputință, ca sincera amiciția între națiunile maghiară și sêrbă să nu aibă efectu asupra naționalităților dela noi“.

Cam în felul acesta se exprimă și celelalte foi unguresc. Poporul sêrb din Ungaria cu dreptu cuvântu pte să fiă amăritu față cu această durerosă dovadă de lipsă a demnității și consciinței naționale din partea fraților săi din liberul regat sêrbesc, pe carl fôia națională sêrbă „Zastava“ în modu atatu de nimerit i-a numit „frați-neirați“.

Mulțamită publică.

Făgărașu, 21 Nov. 1894.

Cu ocaziunea producțiunii teatrale arangiată anul acesta de societatea „Progressul“ din Făgărașu, au binevoit a suprasolvi următorii p. t. Domni:

Dr. Nicolau Șierbanu deputat dietal 7 fl. 60 cr.; Kapocsanyi Mor, vice-comite 2 fl.; Silvestru Moldovanu redactoru 1 fl. 40 cr.; Nicolae Chiorniță 1 fl. 20 cr.; Aneta Stoica de Vist., Carolu Gebauer, Basiliu Stanciu, Nicolae Albani, Ioanū Broju redactoru, Remenyi Bela, Grünfeld Ignatz și Albert Iozsef câte 1 fl.; Samuel Fleischer preotă ev. lut. 80 cr.; Vasile Danu 70 cr.; Nicolae Cosgarea căpit. ces. reg. pens., Al. Pocolu și Guido de Bauszner comite supremu câte 60 cr.; Iuliu Poppu, Petru Leluțu, Dr. Lesman câte 40 cr.; Basiliu Rațu vicaru for., Hersenyi Imre protopretoru și Varo Beni inspect. reg. de școle câte 20 cr.

Tutoru acestoru p. t. domni, carl au binevoit a suprasolvi, li-se aduce pe această cale cea mai căldurosă mulțamită. Dr. Ioanū Șenchea, Ioanū Berescu, președ. secretaru.

Avisu.

Terminându pedepsa de trei luni, aducem cu totu respectul la cunoștința on. publicu român, că cartea intitulată: „Indreptariu practic în economia rurală“ o am sfârșit și o am pus sub țiparu la Institutul tipografic din Sibiu. Rugăm deci pe toți stimații domni, carl au primitu liste de abonamentu, ca începându din 5 (17) l. c. să binevoesc a trimite tôte listele, precum și prețulu abonamentelor la adresa Institutului tipografic din Sibiu (Nagy-Szeben). Notăm totodată, că abonamente se mai pot face până la 1 Februarie st. v. 1895.

Clușiu, 4 (16) Decemvre 1894.

In numele autorilor:

Ioanū Bărsanū,
preotă rom.

Sciri telegrafice.

Budapesta, 20 Decemvre. „Pester Lloyd“ scrie: Călătoria lui Wekerle la Viena marcheză ultimul stadiu alu peregrinării sale la Curtea din Viena: **Babinetul Wekerle și a împlinitu misiunea și în va cere demisiunea.** — ba deja a comunicat monarchului această decisiune a sa. Călătoria din urmă a contelui Fejervary la Viena a avutu, cum se pare, scopul de-a încunoscința corôna despre această hotărâre a consiliului de ministri. Astăzi va fi primitu Wekerle de Monarchul și în această audiență va fi sigilată șortea ministeriului Wekerle. In curându ministerul Wekerle va aparține istoriei. Deoree încă nu s'a prezentat demisiunea formală, Wekerle n'a fost până acuma în pozițiune de-a propune pe succesorul său.

Pojunū, 30 Decemvre: Nou formatul districtu danubian de confesiunea augustană, și-a ținut ședința constitutivă de conventu. Afară de senioratele panslaviste(?) Trenciu, Lipto și Neutra, au fost reprezentate tôte senioratele. Protocolul prezentat alu senioratului din Neutra conține atacuri atatu de vehemente(?) încatu Szontagh a propus cu conventul să-și declare la protocolu desaprobarea sa în terminu cei mai aspri.

Parisu, 20 Decemvre. Procesul Dreyfuss s'a început er. Tribunalul militar a decisu pertractare secretă.

Petersburg, 20 Decemvre. A stêrnit atențiunea generală faptul, că fôia periodică „Jevoropeyski Vjestnik“ supune regimul rēposatului țarū unei critice temeinice, și cere însemnate reforme în administrațiune. Se crede, că de aici încolo censura va procedu cu mai mare cruțare.

DIVERSE.

O descoperire geologică. Departamentele din Landes (Francia) au fost odinor locuite, în timpurile preistorice, alu mamutului și alu ursului cavernelor, de două rase umane diferite între ele, între carl una din tipul africanu foarte apropiat de actuali Boschimeni. Acestă curiosă descoperire e opera învătătorului paleontologu, d. Piete, care a gasit de curând în nisce săpături practicate la Louregie și la Brassempoury, nisce statui mici de ivoriu, carl figurau personagii purtându caracteristicile celor două rase mongole și boschimană. Obiectele găsite la Louregie și Brassempoury împreună cu figurele de ivoriu au permis de a se determina cu o complectă precisiune esistența simultaneă a acestoru două rase în timpurile preistorice în regiunea landeză.

Literatură.

In editura tipografiei „Aurora“ A. Todoranu din Gherla a apărut o frumosă colecțiune de poezii, intitulată **Buchetulū**, culese de Ionu Popu Reteganulū. Conține vre-o 82 de poezii din cele mai alese. Prețulu 25 cr.

In Institutul de editură **Raliau și Ignat Samitca** din Craiova, a apărut: **Iubita** romanu, de cunoscutul scriitor **Traianu Demetrescu**. Formatu esteticu de 140 pag., țiparu curat și hârtia fină. Costă unu semplaru 2 lei.

In editura frații Șaraga din Iași a apărut o edițiă populară, cuprinđendū poezii de **Dimitrie Bolintineanu**, (partea I). Prețulu 1 leu. Broșura se estinde pe 260 pagine, țiparu compresu.

Proprietaru: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactoru responsabilu: **Gregoriu Maiorū.**

Cursul la bursa din Viena.

D n 19 Decembrie 1894.

Table with exchange rates for various currencies and commodities like gold, silver, and wheat.

Table with exchange rates for bank shares and other financial instruments.

Cursul pieței Brașov.

Din 20 Decembrie 1894.

Table with market prices for various goods like flour, oil, and other commodities.

4 Trageri de loterie în 2, 5 și 14 Ianuarie.

Recomandăm grupa următoare cu câștiguri principale foarte mari:

- List of lottery prizes including 1st prize of 34 trageri cu câștiguri principale de fl. 789,000.

- 1 los al comunei Viena plătit în 37 rate lunare à fl. 6.-

- 1 los 3% Bodencredit emis II. " 35 1/2 " " " " 4.-

Indată după solvirea ratei dintâi are dreptul la câștiguri.

Plățile ratelor se efectuează cu asigurații libere de porto.

Casa de schimb WERNER & C-ie Wien

I. Wipplingerstrasse Nr. 39.

Lista tragerilor gratis și franco. Comandă din provincie se efectuează imediat.

Subsemnatul am onore a aduce la cunoștința on. publică din Brașov și din afară, că pe lângă comerțul en gros cel puțin portul de 23 ani,

am deschis

în Strada Costița de Jos împărțindu-se și în Strada Hirscher în Casa Nr. 13, în apropiere de tîrgul Straelor, vis-a-vis de fosta Banca Transilvaniei

O FILIALĂ

en gros și en detail cu tot felul de pescărie sărată și proaspătă, precum: Morin, Somn, Crap, Șalău, Cigă, Lacherdă (Lapardon), etc.

Asemenea ICRE NEGRE de România moi și tescuite, ICRE ROȘI moi și tescuite, Untdelemn veritabil de masline grecesc, Masline de Volo și Trile, Roșcove și alte diferite mărfuri coloniale și pescărie, care le vînd cu prețuri moderate atât en gros cât și en detail.

Invităm cu toată onoarea pe P. T. publică a vizita filiala mea asigurându, că va rămănea satisfăcut în tota privința.

Cu distinsă stimă

VASILIE N. BIDU.

556,4-4

Numere singuratic din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu și tutungeria I. Gross.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. n. valabilă din 1 Octombrie 1894.

Table of train schedules for the Budapest-Predeal line, listing train numbers, departure times, and destinations.

Table of train schedules for various lines including Ghiriș-Turda, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Simeria (Piski)-Hunedóra, Brașov-Zărnești, Mureș-Ludoș-Bistrița, and Arad-Timișoara.

Cucerdea-Oșorheiu-Regh.-săs.

Table of train schedules for the Cucerdea-Oșorheiu-Regh.-săs. line.

Careii-mari-Zelău

Table of train schedules for the Careii-mari-Zelău line.

Sighișoara-Odorheiu-s

Table of train schedules for the Sighișoara-Odorheiu-s line.

Nota: Orele însemnate în stînga stațiilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de osu în sus. Numerii încadrați cu linii însemnă orele de noapte.